

Nazivi tvoreni sufiksima –*itet* i –*ost*

Klječanin Franić, Ž.

Hrvatsko se biomedicinsko nazivlje temelji na internacionalizmima, riječima podrijetlom iz latinskog i grčkog jezika, čije su pohrvaćene varijante odavno prihvaćene u našem jeziku. Pri njihovom se preuzimanju u hrvatski jezik međutim često događa da preuzeta osnova dobije različite tvorbene nastavke (sufikse) te tako nastaju gramatički sinonimi – istokorijenske riječi različita oblika i istog značenja (*protozoa* – *protozoon* – *protozoi*). Najčešće je riječ o tvorbi latinskim i domaćim tvorbenim nastavcima, pa tako primjerice među imenicama imamo sinonime *perinej* i *perineum* od kojih se izvode i sinonimni pridjevi *perinejski* i *perinealni*. U nekim slučajevima nalazimo i čitave sinonimne nizove: *skleroza* → *sklerozni*, *sklerotični*, *sklerotički*, *sklerotski* itd.

38

Jedno je od terminoloških načela u tvorbi nazivlja da se pri posuđivanju naziva iz stranih jezika posuđuje samo osnova, a tvorenice se od te osnove izvode domaćim tvorbenim nastavcima. Prednost bi prema tome među navedenim primjerima imale imenice *prozotaji* i *perinej* te njihove pridjevne izvedenice *prozotski* i *perinejski*.

Biomedicinski nazivi koji se u hrvatskom jeziku tvore sufiksom –*itet* većinom potječu od latinskih naziva koji se od pridjeva izvode latinskim imeničnim sufiksom –*itas*, a u hrvatski je jezik taj tvorbeni nastavak ušao preko njemačkog jezika, odnosno varijanta je njemačkog imeničnog sufiksa –*ität*:

lat. *imunitas* → njem. *Immunität* → hrv. *imunitet*

lat. *graviditas* → njem. *Gravidität* → hrv. *graviditet*

lat. *sterilitas* → njem. *Sterilität* → hrv. *sterilitet*

Većina naziva koji završavaju sufiksom –*itet* ima i varijantu tvorenu domaćim sufiksom –*ost* (*imunost*, *gravidnost*, *sterilnost*). S obzirom na terminološku

preporuku da se nazivi koji potječu iz klasičnih jezika tvore domaćim tvorbenim nastavkom, kod ovih bi naziva umjesto varijanti *imunitet*, *graviditet* i *sterilitet* trebalo upotrebljavati varijante tvorene domaćim sufiksom –*ost*: *imunost*, *gravidnost* i *sterilnost*. Sufiksom –*ost* u hrvatskom se općem jeziku izvode imenice od pridjeva, koje imaju apstraktno značenje, dakle označuju nešto neopipljivo – osobinu, svojstvo, stanje. Tako i u biomedicinskom nazivlju većina naziva koji se tvore usporedo sufiksima –*itet* i –*ost* označuju stanje (*gravidnost*, *malignost*, *sterilnost*) ili svojstvo (*konveksnost*, *viskoznost*, *elastičnost*).

Postoje međutim i slučajevi u kojima ista imenica može imati i apstraktno i konkretno značenje, a kako stručni jezik općenito teži preciznosti, različiti su tvorbeni nastavci kojima se tvore sinonimni gramatički oblici iskorišteni za diferencijaciju tih dvaju značenja. U općem su jeziku primjer za to imenične izvedenice od pridjeva *specijalan*, gdje se sufiksom –*ost* tvori apstraktna imenica *specijalnost*, koja označuje uže stručno područje ili vještinu, a sufiksom –*itet* konkretna, tvarna imenica *specijalitet*, koja označuje jelo koje se odlikuje nekom osobitošću.

Primjere pomaka u značenju imenice odabirom drugoga sufiksa nalazimo i među biomedicinskim nazivima. Tako će se od pridjeva *malignan* imenica koja označuje maligno svojstvo ili stanje i ima apstraktno značenje tvoriti sufiksom –*ost* (*malignost* – svojstvo zloćudnog tumora), dok će se imenica koja označuje malignu tvorbu (zloćudni tumor), dakle ima konkretno značenje, tvoriti sufiksom –*itet* (*malignitet* – zloćudna tvorba). *Konveksnost* je svojstvo onoga što je izbočeno, ispupčeno (*konveksnost velikog mozga* – oblik velikog mozga), a *konveksitet* dio tjelesnog organa ili strukture (*cerebralni konveksitet* – konveksna strana velikog mozga). *Varikoznost* je svojstvo proširenih vena (apstraktna imenica, koja označuje nematerijalnu stvar), a *varikozitet* je proširena vena (konkretna imenica, koja označuje

Željana KLJEČANIN FRANIĆ, prof., Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

tjelesnu strukturu). U navedenim primjerima sufiksi *-ost* i *-itet* ne daju sinonime, već čine terminološku razliku.

Desinonimizacija navedenih gramatičkih sinonima primjer je kako jezik bogatih izraznih mogućnosti, kao što je to hrvatski, omogućuje preciznije imenovanje pojmova, te je ujedno i podsjetnik da posuđene i prilagođene tvorbene elemente, u ovom slučaju njemački sufiks *-ität*, upravo iz tog razloga ne treba protjerivati iz nazivlja, već im treba odrediti mjesto u pojmovnom sustavu, odnosno normativno ih odrediti. To znači da ćemo tamo gdje nema razlike u značenju prednost dati nazivima koji se tvore domaćim

sufiksom *-ost* (*elasticitet* > *elastičnost*, *kronicitet* > *kroničnost*, *tonicitet* > *toničnost*, *viskozitet* < *viskoznost* itd.), ali i da ćemo tvorbene mogućnosti iskoristiti za značenjsko razgraničenje naziva, pa će se različitim tvorbenim nastavcima označiti različiti pojmovi (*malignost*, *konveksnost* i *varikoznost* su stanja i svojstva organizma i tjelesnih organa, a *malignitet*, *konveksitet* i *varikozitet* patološke ili fiziološke tvorbe i strukture u organizmu).

Uspješan završetak projekta

Istraživanje i razvoj proizvoda u segmentu živih peradarskih cjepiva

Genera d.d. uspješno je završila projekt sufinanciran sredstvima iz Europskog fonda za regionalni razvoj, pod nazivom *Istraživanje i razvoj proizvoda u segmentu živih peradarskih cjepiva* koji je trajao pet godina. Ukupna vrijednost projekta iznosila je više od 30 milijuna kuna, a dodijeljeno je preko 11 milijuna kuna bespovratnih sredstva.

Učinkovitim poslovanjem unutar tržišnog segmenta veterinarsko-medicinskih proizvoda Genera d.d. je do sada razvila veći broj veterinarskih cjepiva, dok segment peradarskih cjepiva predstavlja jednu od okosnica poslovnog razvoja. Snažnim ulaganjem u EU formate registracijskih dosjea za postojeća peradarska cjepiva, tvrtka jača plasman i komercijalizaciju cjepiva u zemljama Europske unije, ali i na globalnom tržištu.

Projekt je za cilj imao provesti opsežno primijenjeno istraživanje s ciljem razvoja novih varijanti cjepnih sojeva za prevenciju važnih zaraznih bolesti peradi, a istraživačke aktivnosti su se provodile kroz faze industrijskog istraživanja u području živih peradarskih cjepiva te potom u fazi eksperimentalnog razvoja novih cjepnih sojeva za bolesti infektivnog bronhitisa i zarazne bolesti burze.

To je ostvareno uvođenjem moderne opreme i laboratorijskih tehnika u razvojnim i analitičkim laboratorijima te nizom laboratorijskih *in vitro* i *in vivo* istraživanja kojima je demonstrirana tehnička

izvedivost novih proizvoda i uspostavljena probna proizvodnja novih cjepiva na maloj skali. Rezultat je program živih atenuiranih liofiliziranih cjepiva od četiri cjepna soja od kojih su dva već na tržištu, a dva uskoro ulaze u fazu registracije u zemljama EU-a i drugim tržištima u svijetu.

Zahvaljujući dodijeljenim sredstvima i uspješnoj provedbi ovog projekta ojačana je tržišna pozicija Genere d.d. i time je direktno osnažena konkurentnost i inovativnost hrvatske farmaceutske industrije na globalnom tržištu kroz istraživanje i razvoj inovativnih proizvoda visokog tržišnog potencijala. To će omogućiti daljnji razvoj i primjenu novih znanja iz područja virologije, imunologije, genetike te raznih grana biotehnologije u skladu sa strategijom pametne specijalizacije Republike Hrvatske.

„Sadržaj članka isključiva je odgovornost tvrtke Genera d.d.“